

ARTEFILETIKA

Artefiletika, je zvláštne poňatie výtvarnej alebo v širšom zmysle expresívnej výchovy. Dotýka sa hraníc s arteterapiou a obracia sa predovšetkým k autentickému zážitkovému poznávaniu človeka a jeho kultúry, k rozvíjaniu jeho emocionálnych a tvorivých stránok osobnosti. (1)

V artefiletike sa jej autor Jan Slavík opiera o poznatky tvarovej estetiky a fenomenologickej i tvarovej psychológie. ¹ Jeho základom je zážitok, ktorý oslovuje každého ako plnohodnotného tvorcu a vedie ho k vnímaniu a k poznávaniu seba samého. Počas silného zážitku, kedy dieťa intuitívne chápe výtvarné formy s množstvom obmien, sa tiež približuje k archetypálnym obsahom, skrytým v námete. Obsah študijného programu je štruktúrovaný z pohľadu metodických prístupov. Pedagóg sa sústreďuje na hľadanie výrazu, komunikácie alebo výtvarnej formy, a vo svetle zvoleného prístupu volí vhodné úlohy.

Autor vo svojej knihe „*Umění zážitku, zážitek umění*“, píše: „...je určena především výtvarným pedagogům i všem ostatním zájemcům o umění, zejména těm, kteří chtějí hlouběji rozumět některým důležitým otázkám výtvarné výchovy v kontextech umění současné doby. ... Jaká bude podoba a jaká bude funkce umění ve společnosti a v lidském životě za pár let? (2, s. 280).“

Publikáciu o artefiletike vnímame ako text, ktorý ide do hĺbky, do vnútra výtvarného umenia. Súčasne vyrastá zo súčasného hľadania odpovedí na dobové otázky a na druhej strane hľadá cestu, ako nás pripraviť na premýšľanie o zmenách.

„... Jde o výchovu uměním, která pracuje jednak s tvůrčí expresí žáka a jednak s následným reflektujícím uchopením proběhnuvšího tvůrčího (výrazového) aktu. ... Tvorba a reflektující dialog, to jsou dvě hlavní formy činností v tomto typu výchovy uměním. ... Krátce řečeno, nejen nějak odučit nějakou látku, ale konkrétně dát klientovi vzdělávací instituce šanci, aby vstoupil do určité, svou povahou edukativní situace, prožil ji a poté ji podrobil reflexi. Reflexi, analýze, verbálnímu uchopení, v němž začlení do kontextu svého žití to, co se právě v edukativní situaci stalo. ... (3, s. 282)“

Pre prax sa ponúka voľba jedného alebo viacerých programov, ktoré obsahujú široký výber prístupov. Učiteľ si volí ten program alebo tie programy, ktoré zodpovedajú jeho pohľadu na svet, na výtvarné umenie a na výtvarnú výchovu. V rámci zvolenej cesty rozvádza učivo učebných osnov, vlastným vkladom obohacuje

konceptiu vyučovania a stáva sa tak spoluautorom zvoleného programu či programov. Vyžaduje to od pedagóga samostatné pedagogické myslenie, znalosti všetkých koncepčných prúdov zastúpených vo výtvarnej výchove a schopnosť prijímať nové myšlienkové alebo iné podnety.

Poznámky

- 1 *Tvarová psychológia* naväzuje na W. Wundta, zakladateľa psychológie. Najdôležitejšie je skúmať vnímanie. Zakladateľ M. Wertheimer nesúhlasil so skladaním pôžitkov - vnímanie je ďaleko zložitejší proces, ktorý ovplyvňujú predchádzajúce skúsenosti, naladenie, emócie. Tvarová psychológia je forma, ktorá experimentuje s tvarmi. Reprezentuje povahu umelcov. Typy umelcov: napr. chápacích a prispôsobujúcich - Mozart, Rafael alebo démonicky vyvážený - Goethe.

Zoznam bibliografických odkazov:

- (1) ROESELVÁ, Věra. *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha : SARAH, 2000. s. 191. ISBN: 80-902267-3-6.
- (2) SLAVÍK, Jan. *Umění zážitku, zážitek umění (teorie a praxe artefietiky)*. Praha : Univerzita Karlova - Pedagogická fakulta, 2001. s. 280. ISBN: 80-7290-066-8.
- (3) tiež, s. 282.

